

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ก่อนการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับแรก ประเทศไทยมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ทั้งป่าไม้ แหล่งน้ำ แร่ธาตุ ฯลฯ ปัญหาสังคมมีไม่มากนัก ผู้คนมีความผูกพันเอื้ออาทรต่อกัน ประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวไม่ถึง 2,000 บาทต่อปี แต่ประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วประมาณร้อยละ 3.7 ต่อปี ขณะที่ภาคเศรษฐกิจขยายตัวประมาณร้อยละ 4 ต่อปี มาจากภาคการเกษตรประมาณร้อยละ 85 ส่วนการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมมีไม่มากนัก แรงงานในภาคอุตสาหกรรมมีเพียงร้อยละ 8.5 ของแรงงานทั้งหมด บริการพื้นฐานต่างๆ คงอยู่ในส่วนกลางไม่กระจายออกไปในพื้นที่ชนบทที่ห่างไกลความเจริญ สังคมไทยขณะนั้นมีปัญหาความยากจน ความเหลื่อมล้ำของรายได้ โอกาสได้รับการศึกษามีน้อย รัฐบาลเห็นสมควรกำหนดนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจและขยายบริการพื้นฐานให้ทั่วถึงอย่างรวดเร็ว ในปี พ.ศ. 2504 เป็นครั้งแรกที่ประเทศไทยประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ วัตถุประสงค์หลัก เพื่อเร่งรัดพัฒนาประเทศ แก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำของรายได้ประชาชน เสริมสร้างความมั่นคงและรายได้มาสู่ประเทศโดยเร็ว (ชูศรี มณีพฤษย์: 2546)

การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1- ฉบับที่ 6 ผลการพัฒนาที่ผ่านมาเศรษฐกิจไทยมีการขยายตัวในระดับสูงและเปิดกว้างเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจนานาชาติมากขึ้น โดยเฉพาะในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ดังที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (<http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid: 1>) ได้สรุปไว้ว่า ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวอย่างต่อเนื่องและรวดเร็วในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 10.5 ต่อปี สูงกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ในแผนฯ หนึ่งเท่าตัว นับเป็นอัตราการขยายตัวเฉลี่ยสูงสุดของการพัฒนาเศรษฐกิจในช่วง 25 ปีที่ผ่านมา การที่เศรษฐกิจขยายตัวในอัตราสูงทำให้มีการจ้างงานเพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยเฉพาะการจ้างงานในสาขาอุตสาหกรรมและบริการ ที่เพิ่มขึ้นเฉลี่ยถึงปีละ 554,000 คนต่อปี อัตราการว่างงานลดลงเหลือเพียงร้อยละ 0.6 ในปี 2534 รายได้ต่อหัวของประชากรเพิ่มสูงขึ้นจาก 21,000 บาท ในปี 2529 เป็น 41,000 บาทในปี 2534 อย่างไรก็ตามอัตราการเพิ่มของรายได้ประชาชาติที่สูงเฉลี่ยถึงร้อยละ 10.5 ขณะที่ประชากรเพิ่มในอัตราที่ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 1.4 ใน

ปี พ.ศ. 2534 ความเป็นอยู่โดยทั่วไปของประชาชนดีขึ้นและช่วยแก้ปัญหาความยากจนได้ในส่วนหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาดังกล่าวมีความไม่สมดุลอยู่หลายด้าน เช่น ความเหลื่อมล้ำของรายได้ระหว่างกลุ่มครัวเรือนระดับต่างๆ ทั้งชนบทกับเมือง การขาดแคลนบริการขั้นพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา การคมนาคม ช่วงปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ช่องว่างระหว่างการออมกับการลงทุนเริ่มสูงขึ้นมาก เนื่องจากการลงทุนเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันสัดส่วนการออมต่อผลผลิตรวมของประเทศเพิ่มขึ้นน้อยกว่า การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศจากเศรษฐกิจการเกษตรมาสู่เศรษฐกิจอุตสาหกรรม เป็นเหตุให้สังคมไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทมาสู่ความเป็นสังคมเมืองมากขึ้น วิถีชีวิตและความเป็นอยู่แบบไทยดั้งเดิมต้องปรับเปลี่ยนเป็นการดำเนินชีวิตในรูปแบบสมัยใหม่ อันมีผลกระทบต่อสภาพจิตใจ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่โดยรวม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ได้ก่อให้เกิดปัญหาสังคมเมืองด้านต่างๆ โดยเฉพาะปัญหาอาชญากรรม แม้ว่าในช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมาตั้งแต่ พ.ศ.2524-2533 อัตราการก่ออาชญากรรมได้ลดลงจาก 185.5 คดี มาเป็น 154.4 คดีต่อประชากร 100,000 คน แต่แนวโน้มของการก่อคดีได้เปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่รุนแรงสะท้อนขวัญ และมีความซับซ้อนในรูปแบบต่างๆ มากขึ้น ขณะเดียวกันปัญหายาเสพติดยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญ การระดมทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะที่ดิน ป่าไม้ แหล่งน้ำ ประมง และแร่ธาตุ มาใช้ในอัตราที่สูงเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติให้เสื่อมโทรมโดยเร็วขึ้น

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า การขยายตัวทางเศรษฐกิจในอัตราที่สูงก่อให้เกิดความไม่สมดุลหลายประการ ซึ่งเป็นอุปสรรคและข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนและมีคุณภาพในระยะยาว ดังนั้นการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 จำเป็นต้องให้มีความสมดุลระหว่างการพัฒนาในเชิงปริมาณ คุณภาพ และความเป็นธรรมในสังคมควบคู่กันไปเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่มีคุณภาพและยั่งยืน จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์หลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ไว้ 3 ประการดังนี้

- 1) รักษาอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมเพื่อให้การเจริญเติบโตเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และมีเสถียรภาพ
- 2) การกระจายรายได้และกระจายการพัฒนาไปสู่ภูมิภาคและชนบทให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
- 3) เร่งรัดพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ

เป้าหมายการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ จึงประกอบด้วย การขยายตัวทางเศรษฐกิจ การเสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจให้มั่นคง การกระจายรายได้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และยกระดับคุณภาพชีวิต การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการจำกัดปล่อยสารอันตรายจากการใช้พลังงานเชิงพาณิชย์

จากวัตถุประสงค์และเป้าหมายดังกล่าว การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทยในช่วงแผน 7 ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ดังเช่นที่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (<http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid:90>: 1-2) ได้ชี้ให้เห็นว่า อัตราการขยายตัวอยู่ในระดับสูง รายได้ต่อหัวเพิ่มจาก 41,000 ในปี 2534 เป็น 68,000 ในปี 2538 หรือเพิ่มขึ้น 32 เท่าตัว สัดส่วนคนยากจนของประเทศลดลงเหลือเพียงร้อยละ 13.7 ในปี 2535 เปรียบเทียบกับเป้าหมายร้อยละ 20 ที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 แม้ว่าการพัฒนาประเทศจะบรรลุเป้าหมายการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจก็ตาม แต่กิจกรรมและความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจยังกระจุกตัวอยู่ในภาคมหานครและปริมณฑล รายได้ต่อหัวของคนไทยในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลยังสูงกว่าภูมิภาคอื่นๆ ของประเทศ ผลของการพัฒนาฯ คนไทยส่วนใหญ่ได้รับบริการ โครงสร้างพื้นฐานและบริการพื้นฐานทางสังคมมากขึ้นในระดับที่น่าพอใจ กล่าวคือ ในปี 2537 หมู่บ้านชนบทมีไฟฟ้าใช้ มีน้ำสะอาดดื่มกินในระบบประปา ด้านคมนาคมขนส่งมีถนนเชื่อมต่อระหว่างจังหวัด อำเภอและตำบล ด้านการศึกษาคนไทยในชนบทมีการศึกษาสูงขึ้น โดยมีอัตราเข้าเรียนในภาคบังคับถึงร้อยละ 97.7 ด้านสาธารณสุข อายุขัยเฉลี่ยของคนไทยเพิ่มขึ้น ดังนั้น การมุ่งเน้นการแข่งขันเพื่อสร้างความมั่งคั่งด้านรายได้ทำให้คนไทย และสังคมไทยมีความเป็นวัตถุนิยมมากขึ้น เกิดปัญหาด้านพฤติกรรมของคนในสังคม ได้แก่ การย่อหย่อนในศีลธรรม จริยธรรม การเอาเปรียบ วิถีชีวิตและค่านิยมดั้งเดิมที่ดั้งเดิมเริ่มจางหายไปพร้อมๆ กับการล่มสลายของสถาบันครอบครัว ชุมชนและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ความแออัดของชุมชนเมือง ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนคุณภาพของอากาศ ปริมาณฝุ่นละออง เป็นต้น

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 การมองข้ามการพัฒนาคุณค่าของความเป็นคน ละเลยภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิถีความเป็นอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไทย ได้ส่งผลกระทบต่อพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคต เพื่อให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงในสังคม ช่วยแก้ปัญหาการพัฒนาที่ขาดความสมดุล คือ เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน และเพื่อก้าวไปสู่การพัฒนาที่พึงปรารถนาในระยะ 5 ปี ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 จึงกำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนาไว้ดังนี้

- 1) เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของคนทุกคนทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ให้มีสุขภาพพลานามัยแข็งแรง มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการประกอบอาชีพ และสามารถปรับตัวให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการปกครอง
 - 2) เพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมให้มีความมั่นคงและเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชนให้สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของคน รวมทั้งให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศมากยิ่งขึ้น
 - 3) เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพมั่นคง และสมดุลเสริมสร้างโอกาสการพัฒนาศักยภาพของคนในการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาและได้รับผลจากการพัฒนาที่เป็นธรรม
 - 4) เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีความสมบูรณ์สามารถสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและคุณภาพชีวิตได้อย่างยั่งยืน
 - 5) เพื่อปรับระบบบริหารจัดการเปิดโอกาสให้องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคเอกชน ชุมชน และประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาประเทศมากขึ้น
- เป้าหมายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การพัฒนาข้างต้น เพื่อชี้วัดผลการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นโดย เพิ่มปริมาณการเตรียมความพร้อมทุกด้านของเด็กปฐมวัย เพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาทุกระดับ ยกระดับทักษะฝีมือและความรู้พื้นฐานให้แก่แรงงานในสถานประกอบการ ผู้ด้อยโอกาสได้รับการพัฒนา ลดจำนวนการเกิดอุบัติเหตุต่างๆ ลดการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด ระดมการออมภาคครัวเรือนให้เพิ่มขึ้น ขยายปริมาณและเพิ่มคุณภาพโครงสร้างพื้นฐานสู่ชนบท ลดสัดส่วนคนยากจนของประเทศ อนุรักษ์ ป่าไม้ ป่าบุรณะพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ สร้างโอกาสและเพิ่มทางเลือกในการประกอบอาชีพเกษตรในรูปแบบของเกษตรธรรมชาติ ตลอดจนยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในเมือง

ความเฟื่องฟูทางเศรษฐกิจในช่วง 10 ปี (2530-2539) ที่ผ่านมาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 และฉบับที่ 7 ทำให้ทุกฝ่ายคิดว่า เศรษฐกิจไทยจะรุ่งเรืองต่อไปอีกนาน แต่ด้วยเหตุที่ไม่คาดคิดช่วงกลางปี 2540 ซึ่งเป็นช่วงที่เริ่มใช้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 สภาวะเศรษฐกิจต่างๆ กลับทรุดลงอย่างรวดเร็ว สาเหตุมาจากโครงสร้างการส่งออกของประเทศไทยที่พึ่งพิงปัจจัยการผลิตและตลาดต่างประเทศมากเกินไป และการออมภายในประเทศต่ำกว่าการลงทุนรวม มีการใช้จ่ายเกินตัว มีการกู้เงินมาใช้จ่ายอย่างขาดประสิทธิภาพ จนมีหนี้สินจำนวนมาก สถาบันการเงินภาคเอกชนมีการกู้ยืมเงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศและการฟื้นฟูภาวะเศรษฐกิจส่งผลกระทบทั้งโดยรวมและในด้านต่างๆ มากมาย (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2553: ออนไลน์) ดังนั้น หากมองย้อนไปในอดีตจะพบว่า สังคมไทยซึ่งเคยเป็นสังคมที่ครอบครัวมีความสุข ชุมชน สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีความ

เป็นอยู่อย่างพอเพียงในทางเศรษฐกิจ ทั้งการผลิต การบริโภค การค้าขายแลกเปลี่ยน สังคมมีความเข้มแข็ง ช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในครอบครัว ชุมชน เช่น ประเพณีการลงแขก เป็นต้น แต่เมื่อกระแสการพัฒนาที่เน้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้โหมกระหน่ำมากขึ้น ประเพณีเหล่านี้ได้จางหายไปกลายเป็นการจ้างแรงงานแทน วิถีชีวิตของสังคมถูกปรับเปลี่ยนจากสังคมชาวนามาเป็นสังคมเมือง สังคมที่เคยพึ่งพาตนเอง กลายเป็นสังคมที่ต้องพึ่งพาภายนอกมากขึ้น การตั้งเป้าหมายการเติบโตทางเศรษฐกิจให้อยู่ในระดับสูง ด้วยการกระตุ้นเศรษฐกิจผ่านอุปสงค์ ทั้งจากการส่งออกและการอุปโภคบริโภคภายในประเทศ ส่งผลให้คนไทยมีแนวโน้มใช้จ่ายเกินตัว ก่อนหนี้สินเพิ่มขึ้น จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2540: ออนไลน์) พบว่า ในช่วงปี 2541-2545 รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อเดือนปรับตัวเพิ่มขึ้นตามการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ โดยขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 3.6 ต่อปี ในขณะที่หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนขยายตัวสูงถึงร้อยละ 6.9 ต่อปี ฉะนั้นในรอบ 7 ปีที่ผ่านมาคนไทยมีหนี้ครัวเรือนเฉลี่ยต่อหัวเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 67.7 หรือจาก 14,054 บาทต่อคนในปี 2539 เพิ่มขึ้นเป็น 23,567 บาทต่อคนในปี 2545 ส่วนจำนวนครัวเรือนที่มีหนี้ พบว่า มีจำนวนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 49.2 เป็นร้อยละ 62.4 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด

ตารางที่ 1.1 รายได้ ค่าใช้จ่ายและหนี้สินของครัวเรือน (หน่วย: บาท: คน)

เครื่องชี้วัด	2541	2542	2543	2544	2545	2546
รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาท/เดือน)	12,492	12,729	12,150	12,185	13,418	17,444
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาท/เดือน)	10,389	10,238	9,848	10,025	10,908	12,903
หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาท)	69,674	71,713	68,405	68,279	83,314	130,821

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

หมายเหตุ : ข้อมูลปี 2546 จากการคาดการณ์ของศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้า

ตารางที่ 1.2 หนี้ครัวเรือนก่อนและหลังวิกฤติเศรษฐกิจ

สถานการณ์/ปี	2539	2541	2543	2545
รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อเดือน	10,779	12,492	12,150	13,736
หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน	52,001	69,674	68,405	82,485
หนี้สินครัวเรือนเฉลี่ยต่อหัว	14,054	18,831	19,001	23,567
สัดส่วนของจำนวนครัวเรือนที่มีหนี้ (%)	49.2	55.1	56.3	62.4
สัดส่วนหนี้สินเพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน (%)	50.5	60.7	60.3	63.5
สัดส่วนหนี้บริโภคเทียบกับจีดีพี (%)	4.6	8.3	8.2	10.8

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ภายใต้วิกฤตการณ์เศรษฐกิจดังกล่าว แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางที่ให้ประชาชนดำเนินตามวิถีแห่งการดำรงชีพที่สมบูรณ์ สานติสุข โดยมีธรรมะเป็นเครื่องกำกับใจตน เป็นที่สำคัญ ซึ่งก็คือ วิถีชีวิตไทย ที่ยึดเส้นทางสายกลางของความพอดีสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในทางเศรษฐกิจได้ คือ ความพอดีด้านเศรษฐกิจ เป็นการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ดำรงชีวิตอย่างพอสมควร พออยู่ พอกินตามอัตภาพ และฐานะของตนเอง ([สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร 2552: ออนไลน์](#)) โดยพื้นฐานของประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมแต่ความเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจเป็นไปอย่างรวดเร็ว คนส่วนใหญ่หันหลังให้กับการเกษตรไปทำงานตามระบบทุนนิยมมากขึ้น มีการแข่งขันที่ต้องใช้ปัจจัยภายนอกต่างๆ มาเป็นตัวกระตุ้น เพียงเพื่อให้เกิดความทันกัน ซึ่งในที่สุดประชาชนไม่สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการและการแข่งขันได้ ที่เรียกว่าการพัฒนาแบบก้าวกระโดด ต้องเผชิญกับปัญหาวิกฤตการณ์เศรษฐกิจปี 40 ที่ผ่านมา หากนำเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์โดยอาศัยหลักการมาปรับใช้เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันอยู่แบบพอเพียง พอกินพอใช้ พัฒนาไปทีละขั้นค่อยๆ สร้างความพร้อมต่างๆ เพื่อไม่ให้กระแสเสรีนิยมหรือทุนนิยมจนเกินไปจนหันกลับมาทำร้ายได้อีก

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 จึงเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ชี้นำกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศ ในระยะปานกลาง ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ระยะยาว และมีการดำเนินการต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ ในด้านแนวคิดที่ยึด “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” ในทุกมิติอย่างเป็นองค์รวม และให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุล ทั้งด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างระบบบริหารจัดการภายในที่ดีให้เกิดขึ้นในทุกระดับ อันจะ

ทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนที่มี “คน” เป็นศูนย์กลางได้อย่างแท้จริง การพัฒนาประเทศไทยในอนาคต ๒๐ ปี มีจุดมุ่งหมายเน้นการแก้ปัญหาความยากจนและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ของประเทศให้เกิด “การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย” สร้างค่านิยมร่วมให้คนไทยตระหนักถึงความจำเป็นและปรับเปลี่ยนกระบวนกรคิด ทักษะคิด และกระบวนกรทำงาน โดยยึด “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญานำทางให้เื้อต่อการเปลี่ยนแปลงระบบบริหารจัดการประเทศแนวใหม่ ที่มุ่งสู่ประสิทธิภาพและคุณภาพ และก้าวตามโลกได้อย่างรู้เท่าทัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและสร้างคุณค่าที่ดีในสังคมไทยบนพื้นฐานของการอนุรักษ์วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของความเป็นไทย จึงได้กำหนดสภาพสังคมไทยที่พึงประสงค์ โดยมุ่งพัฒนาสู่ “สังคมที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ” ใน 3 ด้าน คือ สังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน เพื่อให้การพัฒนาประเทศเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของวิสัยทัศน์ร่วมภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสังคมไทยที่พึงประสงค์ในอนาคต จึงกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

- 1) เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจให้มีเสถียรภาพและมีภูมิคุ้มกัน สร้างความเข้มแข็งของภาคการเงิน และฐานะการคลัง ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจเพื่อให้เศรษฐกิจฐานรากเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น
- 2) เพื่อวางรากฐานการพัฒนาประเทศให้เข้มแข็ง ยั่งยืน สามารถพึ่งตนเองได้อย่างรู้เท่าทันโลก โดยการพัฒนาคุณภาพคน ปฏิรูปการศึกษา ระบบสุขภาพ เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเครือข่ายชุมชน ให้เกิดการเชื่อมโยงการพัฒนาชนบทและเมืองอย่างยั่งยืน ดูแลจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 3) เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีในสังคมไทยทุกระดับ เน้นการปฏิรูประบบบริหารจัดการภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนา การสร้างระบบการเมืองที่รับผิดชอบต่อสังคม และลดการทุจริตประพฤติมิชอบ
- 4) เพื่อแก้ปัญหาความยากจนและเพิ่มศักยภาพและโอกาสของคนไทยในการพึ่งพาตนเองให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาและบริการทางสังคมอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง สร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ให้ชุมชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและปรับกลไกภาครัฐให้เื้อต่อการแก้ปัญหา

เป้าหมายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ข้างต้น จึงได้กำหนดเพื่อชี้วัดผลการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นประกอบด้วย คุณภาพทางเศรษฐกิจ เพื่อให้เศรษฐกิจโดยรวมขยายตัวอย่างมีคุณภาพและเสถียรภาพ การยกระดับคุณภาพชีวิต เพื่อให้มีโครงสร้างประชากรที่สมดุลและขนาด

ครอบครัวที่เหมาะสม การบริหารจัดการที่ดี โดยการสร้างระบบราชการที่มีประสิทธิภาพ การลดความยากจนเพื่อให้มีเศรษฐกิจที่เอื้อต่อคนยากจน

การเปลี่ยนแปลงที่ประเทศไทยต้องเผชิญในอนาคต ยังต้องพัฒนาโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองในหลายประการ เพื่อให้คนไทยอยู่ดีมีสุข สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (<http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=139>) สรุปไว้ว่า ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ค่าดัชนีการพัฒนาคงของประเทศไทยในปี 2548 เท่ากับ 0.778 อยู่ในลำดับที่ 73 จาก 177 ประเทศ ด้านการพัฒนาคุณภาพคน ด้านการศึกษาขยายตัวเชิงปริมาณอย่างรวดเร็ว สำหรับด้านชุมชน กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาและการจัดการความรู้มีมากขึ้น ส่งผลให้ชุมชนมีการรวมตัว รวมกลุ่มและมีการเรียนรู้ร่วมกัน ภาครัฐได้ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อการจัดทำแผนชุมชนแล้ว 3,657 ตำบล การส่งเสริมกระบวนการประชาคมในการจัดทำแผนของส่วนท้องถิ่นและอำเภอ รวมถึงการพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชน การสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน และกระบวนการสร้างอาชีพให้แก่ชุมชน อย่างไรก็ตาม สังคมไทยยังมิได้มีการพัฒนาโดยเฉพาะผู้นำชุมชนและปราชญ์กระจายอยู่ทุกพื้นที่ประมาณ 1.7 ล้านคน และมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชน ทำให้มีชุมชนต้นแบบที่มีความเข้มแข็งสามารถเป็นแบบอย่างเพื่อเรียนรู้และประยุกต์ใช้อยู่ทั่วทุกภูมิภาค

การพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจและการแก้ปัญหาความยากจนมีส่วนช่วยให้ความยากจนลดลงตามลำดับ และการกระจายรายได้ปรับตัวดีขึ้นอย่างช้าๆ ในปี 2547 มีจำนวนประชาชนที่ยังอยู่ภายใต้เส้นความยากจนซึ่งเป็นระดับรายได้ 1,242 บาทต่อเดือนอยู่จำนวน 7.34 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 11.3 ของประชากรทั้งประเทศ สำหรับการกระจายรายได้ปรับตัวดีขึ้นอย่างช้าๆ โดยค่าดัชนีจีนิ (Gini coefficient) ของประเทศเท่ากับ 0.499 ลดลงต่อเนื่องจาก 0.525 ในปี 2543 และ 0.501 ในปี 2545 อย่างไรก็ตามการแก้ปัญหาการกระจายรายได้ต้องได้รับลำดับความสำคัญ เนื่องจากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ แล้ว การกระจายรายได้ในประเทศไทยยังมีความเท่าเทียมน้อยกว่าหลายประเทศ (สศช.: ออนไลน์)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกที่จะมีผลกระทบต่อการพัฒนาของประเทศไทยในอนาคต และการทบทวนผลการพัฒนาและสถานะของประเทศได้สะท้อนปัญหาเชิงโครงสร้างการพัฒนาประเทศที่ไม่สมดุล ไม่ยั่งยืน และอ่อนไหวต่อผลกระทบจากความผันผวนของปัจจัยภายนอกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประเทศไทยจึงต้องปรับตัวเพื่อการพัฒนาในทิศทางที่พึ่งตนเองและมีภูมิคุ้มกันมากขึ้น โดยยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแนวทางปฏิบัติควบคู่การพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” บนพื้นฐานคุณภาพเชิงพลวัต การพัฒนาที่เชื่อมโยงทุกมิติของ

การพัฒนา ตัวคน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและการเมือง โดยวิเคราะห์อย่าง “มีเหตุผล” และใช้หลัก “ความพอประมาณ” ให้เกิดความสมดุล โดยมีการเตรียม “ระบบภูมิคุ้มกัน” ด้วยการบริหารจัดการความเสี่ยงให้พร้อมรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกและภายในประเทศ

การขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาทุกขั้นตอนต้องใช้ “ความรอบรู้” ในการพัฒนาในด้านต่างๆ ด้วยความรอบคอบ สอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทย เสริมสร้างศีลธรรมและสำนึกใน “คุณธรรม” จริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่และดำเนินชีวิต ด้วยความเพียร อันจะเป็นภูมิคุ้มกันที่ดี และเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงที่ประเทศไทยต้องปรับตัวในอนาคต การพัฒนาในระยะ 5 ปี ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

- 1) เพื่อสร้างโอกาสการเรียนรู้คุณธรรม
- 2) เพื่อเพิ่มศักยภาพของชุมชน
- 3) เพื่อปรับโครงสร้างการผลิตสู่การเพิ่มคุณค่า ของสินค้าและบริการ
- 4) เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและระบบบริหารความเสี่ยง
- 5) เพื่อสร้างระบบการแข่งขันด้านการค้าและการลงทุนให้เป็นธรรม
- 6) เพื่อเสริมสร้างความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและคุณค่าความ

หลากหลายทางชีวภาพ

- 7) เพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศสู่ภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน

เป้าหมายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ข้างต้น เพื่อชี้วัดผลการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ประกอบด้วย การพัฒนาคุณภาพคน การพัฒนาชุมชนและแก้ไขปัญหาความยากจน การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาด้านธรรมาภิบาล

การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2554: ออนไลน์) ชี้ให้เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมในช่วงที่ประเทศไทยเผชิญวิกฤตเศรษฐกิจเมื่อปี 2540 และเป็นแนวทางที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนประเทศให้พ้นจากภาวะวิกฤต การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวปฏิบัติส่งผลให้ประเทศไทยเข้มแข็ง มีภูมิคุ้มกันหลายด้าน โดยเฉพาะในส่วนของภาคประชาชนและชุมชน ซึ่งรับรู้ เข้าใจและน้อมนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตแบบเรียบง่าย ประหยัด ไม่ฟุ้งเฟ้อ มีการเก็บออม และสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน จากผลการสำรวจของโครงการ พ.ศ. พอเพียง (สศช:ออนไลน์) ในช่วงปี 2550-2551 ข้อมูลประชาชนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านสื่อต่างๆ ขณะที่ความเข้าใจในการนำไปใช้เพื่อการดำรง

ชีพสูงถึงร้อยละ 74.0 ของกลุ่มตัวอย่าง ความเข้าใจในหลักปรัชญาฯ มีความแตกต่างกันในแต่ละหลักการ ซึ่งประชาชนจะมีความเข้าใจในหลักการมีคุณธรรมอยู่ในเกณฑ์สูงถึงร้อยละ 75-85 ขณะที่หลักความมีเหตุผลมีความเข้าใจร้อยละ 44.0 ประชาชนจะมีความเข้าใจในหลักปรัชญาฯ ที่เชื่อมโยงกับการประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย มีชีวิตเรียบง่าย มีการออม เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปัน ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 74.0 ของกลุ่มตัวอย่าง และระดับมาร้อยละ 13.6 เป็นการประยุกต์ใช้ในแนวทางที่หลากหลาย เช่น การยึดหลักพอประมาณ เน้นการเติบโตที่ก่อให้เกิดความสมดุลระยะยาว ยึดหลักการพึ่งพาตนเอง ใช้ทรัพยากรและปัจจัยท้องถิ่น ยึดหลักเหตุผลในการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนที่มีระบบการผลิตที่คำนึงถึงความสอดคล้องกับวัฒนธรรม ประเพณี ฯ ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน สร้างภูมิคุ้มกันโดยมีระบบการผลิตและการตลาดที่หลากหลาย มีแผนชุมชนที่คำนึงถึงการใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรชุมชน จัดให้มีระบบสวัสดิการสังคม ระบบการออม ประกันสุขภาพ จัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ส่งเสริมความรู้ รัก สามัคคี ตลอดจนสร้างผู้นำชุมชน/ผู้นำทางความคิดที่เป็นแบบอย่างของบุคคลแห่งคุณธรรม ส่วนภาคเกษตรเป็นภาคที่มีความสำคัญและมีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในทุกระดับตั้งแต่เกษตรกร ครอบครัวยุทธ ชุมชน และประเทศ นำไปสู่ความพออยู่ พอกิน มีความมั่นคงปลอดภัยด้านอาหาร ลดรายจ่าย พึ่งตนเอง และแก้ปัญหาความยากจนของภาคครัวเรือนและภาคชุมชน ผลปรากฏชัดเจนว่าสามารถก้าวพ้นภาวะหนี้สิน ลดการใช้สารเคมี และเน้นการผลิตที่ยึดความมีเหตุผล มีเงินออม และรายได้มั่นคง สามารถช่วยเหลือแบ่งปันเพื่อนบ้านและชุมชน

จังหวัดนนทบุรี เป็นจังหวัดหนึ่งที่ตั้งอยู่ภาคกลาง บนฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา มีเนื้อที่ 622 ตารางกิโลเมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร 20 กิโลเมตร ประกอบด้วยอำเภอทั้งหมด 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนนทบุรี อำเภอปากเกร็ด อำเภอบางบัวทอง อำเภอบางใหญ่ อำเภอบางกรวย และอำเภอไทรน้อย มีองค์กรปกครองท้องถิ่นประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลนคร 2 แห่ง เทศบาลเมือง 3 แห่ง เทศบาลตำบล 6 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 34 แห่ง ปัจจุบันพื้นที่ของจังหวัดซึ่งเคยเป็นสวนผลไม้และมีอาณาเขตติดต่อกับกรุงเทพมหานคร เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเป็นที่อยู่อาศัยของประชาชนที่อพยพมาจากทุกภาคส่วนของประเทศ จะเห็นได้ว่า จังหวัดนนทบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่อยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร ทำให้ความเจริญต่างๆ เข้ามาสู่จังหวัดและอำเภอต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว ดังเช่นมีพื้นที่บางส่วนของจังหวัดในบางอำเภอ เป็นที่รองรับการขยายตัวในด้านอุตสาหกรรม มีการจัดสรรที่ดิน และก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม เป็นจำนวนมาก หลังจากวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 ที่ส่งผลกระทบไปทั่วประเทศ ทำให้ทุกภาคส่วนของประเทศได้น้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ จังหวัดนนทบุรีก็เป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้นำแนว

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนประกอบกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ที่ให้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ ดังนั้น ในปี 2548 จังหวัดนนทบุรีจึงได้กำหนดเป็นยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยการส่งเสริมอาชีพ เพื่อเพิ่มพูนรายได้ และแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชน ด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงให้กับประชาชน และให้ชุมชนเข้ามาเรียนรู้และนำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

หลายชุมชนในจังหวัดนนทบุรีได้มีโอกาสเข้ามาเรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้ หมู่บ้านคลองฝรั่ง อำเภอลำลูกเกด จังหวัดนนทบุรี เป็นชุมชนขนาดกลาง มีครัวเรือนอาศัยอยู่ 145 ครัวเรือน ตั้งอยู่ที่หมู่ 7 ตำบลลำลูกเกด และอยู่ห่างจากอำเภอลำลูกเกด 5 กิโลเมตร ได้มีโอกาสเข้ามาเรียนรู้ และนำไปประยุกต์ใช้เช่นกัน เนื่องจากบ้านคลองฝรั่งซึ่งเป็นชุมชนที่มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่เรียบง่าย แต่มีพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนที่เข้มแข็ง ประกอบกับผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านได้ร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชน โดยใช้ศักยภาพของคนในชุมชนมาพัฒนาและเรียนรู้ร่วมกันในเวทีประชาคมอย่างต่อเนื่อง การรวมกลุ่มของคนในชุมชนเกิดขึ้นตั้งแต่ปี 2530 ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากการขอสินเชื่อจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรนำมาเป็นทุนในการประกอบอาชีพทำนา ทำสวน ทำไร่ จึงได้ปรึกษารือกันว่า การกู้เงินมาเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพนั้น หากไม่หาเงินมาเพื่อเป็นทุนสำรองคงจะต้องใช้ระยะเวลานานกว่าจะพ้นภาระหนี้สิน ดังนั้น ผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้าน จึงมีความเห็นว่าเพื่อให้ชาวบ้านได้รู้จักการออมเพื่อเป็นทุนใช้จ่ายในการผลิต จึงได้ก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตขึ้น มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานด้านต่างๆ ร่างระเบียบในการดำเนินงาน ในระยะแรก ให้สมาชิกส่งเป็นเงินสะสมสะสมทรัพย์เพื่อการผลิต สมาชิกได้รับประโยชน์โดยมีทุนในการประกอบอาชีพ และยังมีเงินปันผลสิ้นปี ต่อมาในปี 2539 จากการพบปะกันของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทุกวันที่ 6 ของทุกเดือน เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการประกอบอาชีพมากขึ้น จึงเห็นว่าสตรีน่าจะหารายได้เสริมให้แก่ครอบครัวจึงรวมกลุ่มประกอบวัตถุดิบในการทำน้ำพริก โดยใช้วัตถุดิบที่ปลูกไว้จำนวนมากพอสมควรตั้งเป็นกลุ่มสตรีแปรรูปน้ำพริก โดยเริ่มจากผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือนก่อนแล้วจึงขยายไปจำหน่ายในหมู่บ้านใกล้เคียง ดังนั้น จากการรวมกลุ่มของสมาชิกในชุมชนทั้งสองกลุ่มดังกล่าว ทำให้เกิดการขยายกลุ่มออกไปอีกหลายกลุ่มจนกลายเป็นกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนขึ้น จะเห็นได้ว่า ชุมชนบ้านคลองฝรั่งมีการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้วแต่อาจยังไม่เป็นรูปธรรม ต่อมา เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเน้นย้ำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและทางจังหวัดนนทบุรีได้ให้ชุมชนเข้ามาเรียนรู้หลักเศรษฐกิจพอเพียง ส่งผลให้ประชาชนทุกคนได้น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต บ้านคลองฝรั่งซึ่งมีกิจกรรมที่

สอดคล้องกับหลักความพอเพียงด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม ดำเนินการเรื่อยมาจนในปี 2544 จึงได้รับคัดเลือกจากกรมพัฒนาชุมชนให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจชุมชนที่อยู่ในระดับแนวหน้า ที่มีการดำเนินชีวิตที่เข้าข่ายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับหมู่บ้านและชุมชนอื่น เข้ามาเรียนรู้ดูงานหลายหน่วยงานทั้งสถาบันการศึกษา และหน่วยงานอื่นๆ จนได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากหลายหน่วยงาน จากการที่ชุมชนมีความเข้มแข็งได้นั้นเพราะมีผู้ใหญ่บ้านที่เป็นนักพัฒนา และมีประธานประชาคมหมู่บ้านที่เข้มแข็ง ผนึกกำลังร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำท้องถิ่น คณะกรรมการพัฒนาสตรี ผลิตพลังของกลุ่มเศรษฐกิจทุกกลุ่มในหมู่บ้าน ทำให้บ้านคลองฝรั่ง เป็นหมู่บ้านอยู่ในระดับแนวหน้า ที่ดำเนินชีวิตด้วยหลักเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับหมู่บ้านอื่นๆ ตลอดมาจนทุกวันนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาลักษณะการดำเนินชีวิตของครัวเรือนบ้านคลองฝรั่งที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนศึกษาถึงการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน เพื่อเป็นแบบอย่างการพัฒนาที่ยั่งยืนให้กับชุมชนอื่น นำไปปรับใช้ให้เข้ากับภูมิสังคมของชุมชนตนเองต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชนบ้านคลองฝรั่ง
- 2.2 เพื่อวิเคราะห์การดำเนินชีวิตของครัวเรือนที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.3 เพื่อวิเคราะห์การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

3. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

- 3.1 ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย ศึกษาประชากรของชุมชนบ้านคลองฝรั่ง อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี
- 3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา
 - 3.2.1 ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ รายจ่าย หนี้สิน การออม การผลิต การบริโภค การกระจายผลผลิต การจัดสรรผลผลิต ของชุมชนบ้านคลองฝรั่ง อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี
 - 3.2.2 ด้านสังคม ได้แก่ การรวมกลุ่ม การมีส่วนร่วม ของชุมชนบ้านคลองฝรั่ง อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

นิยามเฉพาะศัพท์ เป็นการนิยามความหมายเฉพาะคำที่ใช้กับงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจพอเพียง: ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน มีความรู้ มีคุณธรรม การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การดำเนินชีวิตของภาคครัวเรือน

4.1 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวคิดการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานการพึ่งตนเองเป็นหลัก ทำอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ทำด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง ครอบคลุมทุกด้าน ตั้งแต่ด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี ทรัพยากรธรรมชาติ-สิ่งแวดล้อม และจิตใจ เพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกชุมชน

4.2 เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การดำเนินชีวิตและการปฏิบัติตนของชุมชนบ้านคลองฝรั่งให้ยืนอยู่ได้ด้วยตนเองภายใต้หลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน มีความรู้และมีคุณธรรม

4.2.1 ความพอประมาณ หมายถึง การดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านคลองฝรั่งที่ตั้งอยู่บนความพอมี พอกิน พอใช้ มีปัจจัยสี่ที่พอเหมาะ พอควรกับฐานะ รายได้-รายจ่ายมีความสมดุลกัน หนี้สินที่ชำระคืนได้

4.2.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การดำเนินชีวิตอย่างมีเหตุมีผล ลดความฟุ้งเฟ้อในการดำรงชีวิตเพื่อยกระดับฐานะของตนและครอบครัว ไม่นิยมใช้จ่ายตามกระแสสังคม

4.2.3 การมีภูมิคุ้มกัน หมายถึง การดำเนินชีวิตด้วยการรู้จักประหยัดและเก็บออม ไม่สร้างหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ มีความรักสามัคคีในครอบครัว/ชุมชน มีความเอื้ออาทรช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนบ้านคลองฝรั่ง

4.2.4 มีความรู้ หมายถึง การพัฒนาความรู้ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ภายในชุมชน และการเรียนรู้จากสังคมรอบข้าง

4.2.5 มีคุณธรรม หมายถึง การไม่เบียดเบียนและไม่เอาเปรียบตนเองและผู้อื่น ซื่อสัตย์สุจริต อดทนและแบ่งปัน

4.3 การดำเนินชีวิต หมายถึง วิถีชีวิตความเป็นอยู่และการปฏิบัติตนรวมถึงการประกอบอาชีพตามหลักความพอเพียงในด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรมของบุคคลและครอบครัว

4.4 การประยุกต์ใช้ หมายถึง การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้กับชุมชนในด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน และเงื่อนไขคุณธรรม เช่น การมีส่วนร่วม การรวมกลุ่มอาชีพ การสร้างเครือข่าย เป็นต้น

4.5 ปัจจัยสี่ หมายถึง ปัจจัย 4 ประการ ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยา รักษาโรคหรือการรักษาพยาบาล ที่ชุมชนบ้านคลองฝรั่งต้องใช้ให้เกิดประโยชน์ ใช้อย่างพอดี ไม่ฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น

4.6 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ หมายถึง รายรับ รายจ่าย หนี้สิน การออม ของชุมชนบ้านคลองฝรั่ง

4.7 ความเข้มแข็ง หมายถึง การอยู่ร่วมกันของครอบครัว ชุมชนอย่างมีความสุข ทำกิจกรรมร่วมกัน สร้างความเข้มแข็งและลดผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างภูมิคุ้มกันที่ดี เพื่อให้เกิดความสุขในชุมชนบ้านคลองฝรั่ง

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่ชุมชนบ้านคลองฝรั่งได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ คือ

5.1 ได้ทราบถึงความสอดคล้องของการดำเนินชีวิตของครัวเรือนบ้านคลองฝรั่งกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาชุมชนบ้านคลองฝรั่งให้พัฒนาได้อย่างยั่งยืน

5.2 ได้ทราบและเข้าใจการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้กับชุมชนบ้านคลองฝรั่ง จังหวัดนนทบุรี และสามารถนำผลการวิจัยไปปรับปรุงและสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับการพัฒนาเศรษฐกิจของบ้านคลองฝรั่งให้เติบโตอย่างมั่นคงและมีความสุข

5.3 เพื่อเป็นแบบอย่างการพัฒนาที่ยั่งยืนให้กับชุมชนอื่นๆ หรือชุมชนใกล้เคียง นำการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนไปปรับใช้ให้เข้ากับภูมิสังคมของชุมชนตนเองต่อไป